

384.

Na osnovu člana 88 tačke 2 Ustava Republike Crne Gore donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O MANJINSKIM PRAVIMA I SLOBODAMA

Proglašavam Zakon i manjinskim pravima i slobodama, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, na petoj sjednici prvog redovnog zasijedanja u 2006. godini, dana 10. maja 2006. godine.

Broj: 01-749/2

Podgorica, 11. maja 2006. godine

Predsjednik Republike Crne Gore,
Filip Vujanović, s.r.

ZAKON

O MANJINSKIM PRAVIMA I SLOBODAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Republika Crna Gora (u daljem tekstu: Republika), u skladu sa Ustavom Republike Crne Gore, Poveljom o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ratifikovanim međunarodnim ugovorima, obezbjeđuje zaštitu prava autohtonim brojčano manjinskim narodima, nacionalnim manjinama, etničkim manjinama i njihovim pripadnicima (u daljem tekstu: manjina), pored opštih ljudskih i građanskih prava i sloboda garantovanih svim građanima, kao i zaštitu posebnih manjinskih prava i sloboda.

Član 2

Manjina, u smislu ovog zakona, je svaka grupa državljana Republike, brojčano manja od ostalog preovlađujućeg stanovništva, koja ima zajedničke etničke, vjerske ili jezičke karakteristike, različite od ostalog stanovništva, istorijski je vezana za Republiku i motivisana je željom za iskazivanjem i očuvanjem nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

Član 3

Pripadnici manjina mogu da ostvaruju svoja prava i uživaju slobode pojedinačno ili u zajednici sa drugima.

Član 4

Pripadnici manjina ravnopravni su sa drugim državljanima i uživaju jednaku zakonsku zaštitu .

Protivzakonita je i kažnjiva svaka povreda prava manjina.

Član 5

Manjinama i njihovim pripadnicima, pored prava predviđenih opšte prihvaćenim međunarodnim pravilima i ratifikovanim međunarodnim ugovorima, ovim zakonom obezbjeđuje se puno uživanje prava koja ne mogu biti manja od dostignutih, pod jednakim uslovima u cilju obezbjeđivanja njihove stvarne jednakosti sa ostalim državljanima.

Član 6

Republika s drugim državama zaključuje međunarodne sporazume o zaštiti prava pripadnika manjina.

Prilikom zaključivanja međunarodnih sporazuma iz stava 1 ovog člana, Republika će se zalagati da se njima stvaraju i unapređuju uslovi potrebni za održavanje, razvijanje i zaštitu nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

Član 7

Vlada Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) donosi Strategiju manjinske politike.

U cilju obezbjeđivanja uslova za nesmetano uživanje i njegovanje nacionalnih ili etničkih posebnosti manjina i njihovih pripadnika, državni organi su dužni da, u skladu sa Strategijom manjinske politike, preduzimaju odgovarajuće mjere.

Strategijom iz stava 1 ovoga člana posebno će se definisati mjere za sprovođenje ovog zakona i unapređivanje uslova života manjina i unapređenje mjera i aktivnosti, kao i što veću integraciju Roma u društveni i politički život Republike.

II. PRAVA I SLOBODE MANJINA I NJIHOVIH PRIPADNIKA

Član 8

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo izražavanja, čuvanja, razvijanja, prenošenja i javnog ispoljavanja nacionalnog, etničkog, kulturnog, vjerskog i jezičkog identiteta, kao dijela njihove tradicije.

Republika će razvijati i unapređivati izučavanje istorije, tradicije, jezika i kulture manjina.

U skladu sa ovim zakonom i prihvaćenim međunarodnim obavezama, nadležni organi obezbjeđuju zaštitu kulturne baštine manjina i njihovih pripadnika.

Član 9

U cilju očuvanja i razvoja nacionalnog ili etničkog identiteta, manjine i njihovi pripadnici imaju pravo da osnivaju ustanove, društva, udruženja i nevladine organizacije u svim oblastima društvenog života.

U finansiranju organizacija iz stava 1 ovog člana učestvuje i Republika, u skladu sa materijalnim mogućnostima.

Član 10

Pripadnici manjina imaju pravo da se samostalno i slobodno nacionalno određuju, pravo na slobodan izbor i korišćenje ličnog i porodičnog imena i imena svoje djece, kao i pravo na upisivanje tih imena u matične knjige i lična dokumenta na svom jeziku i pismu.

Pravo na naziv i upis naziva na jeziku i pismu manjine mogu koristiti i organizacije iz člana 9 ovog zakona.

Član 11

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo na upotrebu svog jezika i pisma.

U jedinicama lokalne samouprave u kojima pripadnici manjine čine većinu ili značajan dio stanovništva, prema rezultatima posljednjeg popisa, u službenoj upotrebi je i jezik te manjine.

Službena upotreba jezika manjina, u smislu stava 2 ovog člana, podrazumijeva naročito: korišćenje jezika u upravnom i sudskom postupku i u vođenju upravnog i sudskog postupka, kod izdavanja javnih isprava i vođenje službenih evidencija, na glasačkom listiću i drugom izbornom materijalu i u radu predstavničkih tijela.

Na teritorijama lokalne samouprave iz stava 2 ovog člana imena organa koji vrše javna ovlašćenja, naziv jedinice lokalne samouprave, naziv naseljenih mjesta, trgova i ulica, ustanova, poslovnih i drugih firmi i toponima ispisuju se i na jeziku i pismu manjine.

Član 12

Manjinama i njihovim pripadnicima obezbjeđuje se sloboda informisanja na nivou standarda koji su sadržani u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama.

Pripadnici manjina imaju pravo na slobodno osnivanje medija i nesmetan rad zasnovan na: slobodi izražavanja mišljenja, istraživanja, prikupljanja, širenja, objavljivanja i primanja informacija, slobodnom pristupu svim izvorima informacija, zaštiti čovjekove ličnosti i dostojanstva i slobodnom protoku informacija.

Nadležni upravni i programski organi medija čiji je osnivač Republika obezbjeđuju odgovarajući broj časova radi emitovanja informativnog, kulturnog, obrazovnog, sportskog i zabavnog programa na jezicima manjina i njihovih pripadnika, kao i programske sadržaje koji se odnose na život, tradiciju i kulturu manjina i obezbjeđuju finansijska sredstva za finansiranje tih programskih sadržaja.

Sadržaji koji se odnose na život, kulturu i identitet manjina emituju se najmanje jednom mjesečno, na službenom jeziku, preko javnih servisa.

Republika može, u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima, obezbijediti prevođenje (titlovanje) programa sa manjinskih jezika na službeni jezik.

Vlada može preduzimati i podsticajne mjere da se u okviru i drugih radio i televizijskih programa obezbijedi emitovanje programskih sadržaja iz stava 3 ovog člana.

Član 13

Manjine i njihovi pripadnici imaju prava na školovanje na svom jeziku i na odgovarajuću zastupljenost svog jezika u opštem i stručnom obrazovanju, u zavisnosti od broja učenika i finansijskih mogućnosti Republike.

Prava iz stava 1 ovog člana ostvaruju se u svim stepenima vaspitanja i obrazovanja.

Prava iz stava 1 ovog člana ostvaruju se kroz posebne škole ili posebna odjeljenja u redovnim školama.

Nastava se izvodi u cjelosti na jeziku manjine.

Kada se nastava izvodi na jeziku manjine obavezno se uči službeni jezik i pismo.

Učenici i studenti koji ne pripadaju manjinama mogu da uče jezik manjine sa kojom zajedno žive.

Član 14

Odjeljenje sa nastavom na jeziku i pismu manjine može se osnivati i za manji broj učenika od broja utvrđenog za rad te ustanove, a koji ne može biti manji od 50% broja učenika predviđenih zakonom.

Član 15

Predmetni programi za potrebe obrazovanja iz člana 13 stav 1 ovog zakona sadrže teme iz oblasti istorije, umjetnosti, književnosti, tradicije i kulture manjine.

Prije usvajanja predmetnih programa koji izražavaju posebnost manjina, Savjet manjine daje mišljenje nadležnom organu za usvajanje predmetnih programa.

Obrazovni program u ustanovama i školama sa nastavom na službenom jeziku sadrži teme iz maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina i druge sadržaje koji pospješuju međusobnu toleranciju i suživot.

Na teritorijama gdje je i jezik manjine u službenoj upotrebi, obrazovni program u ustanovama na službenom jeziku može da sadrži i mogućnost učenja jezika manjine.

Član 16

Za potrebe obrazovanja na jeziku odnosno manjine, u smislu člana 13 stav 1 ovog zakona, u okviru visokog obrazovanja mogu se obezbijediti katedre, fakulteti ili instituti radi obrazovanja vaspitača, učitelja i nastavnika na jeziku te manjine.

Radi djelotvornog učešća manjina, Republika može pospješivati međunarodnu obrazovnu, naučnu i tehničku saradnju, u cilju omogućavanja da pripadnici manjina studiraju u inostranstvu na maternjem jeziku i da se tako stečene diplome priznaju, u skladu sa zakonom.

Član 17

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo da osnivaju vaspitno-obrazovne ustanove. Finansiranje ustanova iz stava 1 ovog člana obaveza je osnivača.

Član 18

Vaspitni i obrazovni rad u školskoj ustanovi ili posebnom odjeljenju redovne škole sa nastavom na jeziku manjine obavljaju nastavnici iz reda te manjine koji imaju aktivno znanje jezika manjine, odnosno nastavnici koji nijesu iz reda odnosno manjine, a imaju aktivno znanje jezika i pisma te manjine.

Direktor školske ustanove koju osniva Republika ili opština sa nastavom na jeziku i pismu manjine koji ispunjava uslove iz stava 1 ovog člana bira se u skladu sa zakonom.

Nadležni organ državne uprave dužan je da prije izbora lica iz stava 2 ovoga člana dobije mišljenje Savjeta te manjine.

Član 19

Radi punog uživanja manjinskih prava, Univerzitet Crne Gore, na predlog Savjeta manjine, može svake školske godine upisati određeni broj studenata, pripadnika manjina, u skladu sa aktom Univerziteta.

Član 20

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo na upotrebu nacionalnih simbola, u skladu sa zakonom.

Član 21

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo da obilježavaju značajne datume, događaje i ličnosti iz svoje tradicije i istorije.

Član 22

Pripadnici manjina imaju pravo da se slobodno udružuju, u skladu sa zakonom i načelima međunarodnog prava o slobodi udruživanja.

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo na ispoljavanje svojih interesa, djelotvorno učešće u vršenju vlasti i u javnoj kontroli vlasti.

Manjine i njihovi pripadnici mogu, radi ostvarivanja zajedničkih interesa, saradivati sa vladinim i nevladinim organizacijama u zemlji i inostranstvu.

Član 23

Izbornim zakonodavstvom, primjenom principa afirmativne akcije, obezbijediće se dodatan broj mandata poslanika za pripadnike manjina.

Manjine koje u ukupnom stanovništvu čine od 1% do 5%, shodno rezultatima posljednjeg popisa stanovništva, biće zastupljene u Skupštini RCG sa jednim poslaničkim mandatom, preko predstavnika izabranog sa manjinske izborne liste.

Manjine koje u ukupnom stanovništvu čine preko 5%, shodno rezultatima posljednjeg popisa stanovništva, imaće tri zagarantovana poslanička mandata u Skupštini RCG, preko predstavnika izabranih sa manjinskih izbornih lista, pri čemu se mora voditi računa o jezičkim i etničkim specifičnostima, kao i o stečenom izbornom pravu Albanaca u Republici.

Član 24

U skupštinu lokalne samouprave bira se jedan predstavnik manjine koja u stanovništvu lokalne samouprave učestvuje od 1% do 5%, a iznad 5% u skladu sa izbornim zakonodavstvom.

Član 25

Manjine imaju pravo na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne uprave.

O zastupljenosti pripadnika manjina, u smislu stava 1 ovog člana, staraju se nadležni organi zaduženi za kadrovska pitanja, u saradnji sa savjetima manjina.

Član 26

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo na učešće u procesu donošenja i predlaganja odluka državnih organa koje su od interesa za ostvarivanje prava manjina, u skladu sa zakonom.

Učešće iz stava 1 ovog člana sastoji se u konsultacijama, ispitivanjima javnog mnjenja, dijalogom i posebnim postupcima onih kojih se data odluka neposredno tiče.

Član 27

U jedinicama lokalne samouprave iz člana 11 stav 2 ovog zakona statut, odluka ili drugi opšti akti koje donose organi jedinice lokalne samouprave pišu se i objavljuju na službenom jeziku i na jeziku i pismu manjine.

Član 28

U jedinicama lokalne samouprave u kojima većinu ili značajan dio stanovništva čine manjine, lokalna samouprava je dužna da, u okviru plana i programa za djelotvorno učešće lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova ili donošenjem posebnog plana i programa, preko savjeta odnosno manjine, obezbijedi uslove za učešće manjina u donošenju programa razvoja opštine, prostornih i urbanističkih planova, budžeta i opštih akata kojima se utvrđuju prava i obaveze građana i uredi način i postupak učešća manjina u vršenju javnih poslova i da odredi organ koji sprovodi javnu raspravu po tim i drugim aktima.

Član 29

Ako poslanici izabrani sa manjinske liste smatraju da predloženi akt ili propis bitno zadire u interese te manjine, o tome će podnosilac predloga i ti poslanici usaglašavati stavove.

Usaglašavanje, u smislu stava 1 ovog člana, odnosi se na:

- pitanja koja se odnose na promjene etničke strukture stanovništva suprotno članu 39 stav 1 ovog zakona;
- pitanja koja se odnose na sadržaje obrazovnih programa bez mišljenja Savjeta manjina;
- pitanja koja se tiču očuvanja jezičkog i nacionalnog identiteta manjina.

Član 30

Prava iz čl. 9, 12, 13 i 17 ovog zakona ostvaruju se u skladu sa posebnim propisima.

Član 31

Manjine i njihovi pripadnici imaju pravo da zasnivaju i održavaju slobodne i miroljubive odnose preko granice sa matičnim državama i sa sunarodnicima koji borave u drugim državama, posebno s onim sa kojima imaju zajednički etnički, kulturni, jezički ili vjerski identitet.

Pravo iz stava 1 ovog člana ne može se ostvariti suprotno interesima Republike.

Član 32

Manjine i njihovi pripadnici mogu primati materijalnu i finansijsku pomoć od domaćih i stranih organizacija, fondacija i privatnih lica.

U slučaju finansijske ili druge materijalne pomoći udruženjima, ustanovama, društvima i nevladinim organizacijama manjina iz inostranstva, država može da obezbijedi odgovarajuće poreske i druge olakšice ili oslobađanje od carine, u skladu sa zakonom.

Član 33

Manjine i njihovi pripadnici, u cilju unapređenja sloboda i prava manjina, mogu osnovati savjet.

Manjina može izabrati samo jedan savjet.

Savjet se bira na period od četiri godine.

Savjet ne može da ima više od 17 članova.

Savjet čine: poslanici sa manjinske liste, članovi Vlade koje predlažu predstavnici te manjinske liste, predsjednici opština u kojima manjina čini većinu i drugi poslanici i članovi Vlade, kao i predsjednici opština iz odnosne manjine, koji to žele, predsjednici manjinskih parlamentarnih stranaka, kao i predsjednici odborničkih klubova manjinskih stranaka.

Ostali članovi savjeta biraju se tajnim glasanjem, na elektorskoj skupštini odnosne manjine.

Organ državne uprave nadležan za manjinska prava (u daljem tekstu: Ministarstvo) donosi pravila i uputstva za prve izbore savjeta i nadzire njihovu primjenu.

Članovi savjeta biraju predsjednika i sekretara savjeta tajnim glasanjem, iz reda svojih članova.

Savjet donosi budžet, statut i poslovnik o svom radu, kojim se uređuju pitanja od značaja za rad savjeta.

Sredstva za finansiranje savjeta obezbjeđuju se u budžetu Republike.

Član 34

Evidenciju savjeta iz člana 33 ovog zakona vodi Ministarstvo.

Upisom u evidenciju savjet stiče svojstvo pravnog lica.

Obrazac i način vođenja evidencije savjeta propisuje Ministarstvo.

Rješenje o upisu savjeta u evidenciju objavljuje se u "Službenom listu Republike Crne Gore".

Član 35

Savjet:

- predstavlja i zastupa manjinu;
- podnosi predlog državnim organima, organima lokalne uprave i javnim službama za unapređenje i razvoj prava manjina i njihovih pripadnika;
- podnosi inicijativu predsjedniku Republike da zakon kojim se narušavaju prava manjina i njihovih pripadnika ne proglaši;
- učestvuje u planiranju i osnivanju vaspitno-obrazovnih institucija;
- daje mišljenje na predmetne programe koji izražavaju posebnost manjina;
- predlaže upis određenog broja studenata na Univerzitet Crne Gore;
- pokreće inicijativu za izmjenu propisa i drugih akata kojima se uređuju prava pripadnika manjina;
- vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

O pitanjima o kojima raspravljaju organi državne vlasti i javne službe, a tiču se prava manjina i njihovih pripadnika, ostvaruje se potrebna saradnja sa Savjetom, radi izgradnje međusobnog povjerenja.

Državni i drugi organi će, u roku od 30 dana od dana pokretanja inicijative ili zahtjeva, u smislu stava 1 ovog člana, obavijestiti Savjet o preduzetim mjerama.

Član 36

Skupština Republike, radi podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjina i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, osniva Fond za manjine (u daljem tekstu: Fond).

Sredstva za rad Fonda obezbjeđuju se u budžetu Republike i iz drugih izvora.

Sredstva iz stava 2 ovog člana raspodjeljuju se u skladu sa proporcionalnim učešćem manjina u strukturi stanovništva Republike.

U donošenju odluke o raspodjeli sredstava iz stava 3 ovog člana učestvuju i predstavnici manjina u skladu sa odlukom Savjeta manjina.

III. ZAŠTITA PRAVA

Član 37

Zaštitu prava manjina obezbjeđuju organi državne, odnosno lokalne uprave i sudovi.

Član 38

Ministarstvo predlaže Vladi politiku razvoja i zaštite prava manjina.

Najmanje jednom godišnje Vlada podnosi Skupštini izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjina.

Član 39

Zabranjeno je preduzimanje mjera i aktivnosti kojim bi se promijenila struktura stanovništva na područjima na kojima žive pripadnici manjine, a imaju za cilj ograničavanje zakonskih prava i sloboda.

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija po bilo kom osnovu, pa i po osnovu rase, boje, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porijekla, rođenja ili sličnog statusa, vjeroispovijesti, političkog ili drugog ubjeđenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40

Zakoni i drugi propisi kojima se utvrđuju prava manjina i njihovih pripadnika usaglasiće se sa ovim zakonom najkasnije u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 41

Statut i drugi opšti akti organa lokalne samouprave usaglasiće se sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 42

Propise za izvršavanje ovog zakona Ministarstvo će donijeti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 43

Strategija manjinske politike donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 44

Fond za manjine osnovaće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 45

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".